

EL DISCURS SOBRE L'ADAPTACIÓ AL CANVI CLIMÀTIC DELS STAKEHOLDERS DEL LIFE MEDACC

GRUP DE DISCUSSIÓ DE LA CONCA DE LA MUGA

Parc Natural dels Aiguamolls, 13 de novembre de
2014

Oficina Catalana del Canvi Climàtic
Departament de Territori i Sostenibilitat

Organitzat per:

Oficina Catalana
del Canvi Climàtic

Generalitat de Catalunya
**Departament de Territori
i Sostenibilitat**

Equip de facilitació

ARC Mediació Ambiental
arc@mediacionambiental.com

ARC Mediació Ambiental procura contribuir al desenvolupament sostenible utilitzant productes de baix impacte ambiental, prioritant l'ús del transport públic i portant a terme una gestió eficient dels recursos.

Seguint aquestes directrius, es recomana imprimir aquest document a doble cara, utilitzant paper 100% reciclat post-consum lliure de clor.

Índex

1. INTRODUCCIÓ	5
2. OBJECTIUS DELS TALLERS	5
3. DESENVOLUPAMENT DE LES SESSIONS.	5
4. ASSISTENTS	6
5. RESULTATS	8
5.1. LA MIRADA MÉS PERSONAL	8
5.2. LA PART MÉS OPERATIVA	16
5.3. A FUTURS	20

1. Introducció

Dins de les accions previstes en el LIFE MEDACC, durant el mes de novembre de 2014 es van organitzar tres grups de discussió sobre l'adaptació al canvi climàtic amb una selecció de stakeholders de cada una de les tres conques que integren el projecte.

A cada sessió es va convocar a un grup reduït de 6 a 8 persones màxim, representants dels diferents àmbits (acadèmic, administració, agricultura, industrial, turístic i ambientalista) dins les conques corresponents.

Aquests grups es repetiran un altre cop l'any 2017 abans de finalitzar el projecte amb l'objectiu d'avaluar l'evolució del seu discurs sobre l'adaptació al canvi climàtic.

2. Objectius dels Grups de discussió

L'objectiu principal dels grups de discussió és:

- Avaluar, al llarg del projecte, l'evolució del discurs sobre l'adaptació al canvi climàtic a la conca de la Muga, del Ter i del Segre.

Altres objectius:

- Caracteritzar la percepció que tenen els diferents actors sobre del fenomen del canvi climàtic.
- Enfortir el treball en xarxa dels stakeholders i consolidar un grup d'interlocució preferent per a fer els estudis de percepció.

3. Desenvolupament de les sessions

La sessió es va celebrar el **13 de novembre de 2014**, a la Biblioteca de l'Edifici del Cortalet del **Parc Natural del Aiguamolls de l'Empordà en horari d'11.30 a 14.00**.

La dinàmica del debat es basava en fomentar, amb l'ajut d'un moderador, la interacció durant un parell d'hores de tots els participants en el grup, sobre algunes qüestions bàsiques de percepció dels stakeholders sobre el tema de l'adaptació al canvi climàtic en les que vol incidir el projecte LIFE MEDACC.

Orientativament es volia copsar la percepció de cada grup sobre aspectes relatius a:

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

A. LA MIRADA MÉS PERSONAL DE CADA ACTOR SOBRE:

1. Què significa “adaptar-se al canvi climàtic”?
2. Quins senyals experimentals teniu vosaltres (a escala de conca), del canvi climàtic?
3. Paga la pena implicar-s’hi? Per quina via heu arribat al convenciment de que cal adaptar-se al canvi climàtic?

B. LA PART MÉS OPERATIVA:

4. Com us condiona el dia a dia (en la vostra activitat professional quotidiana) incorporar el tema de l’adaptació?
5. Com gestioneu la “incertesa” de les projeccions futures del clima? Com valoreu la fiabilitat de les fonts?
6. Com avalueu la idoneïtat de les mesures d’adaptació que ja apliqueu o voldríeu posar en marxa?

C. A FUTURS

7. Segons vosaltres, per on passa principalment l’adaptació al canvi climàtic a la vostra conca?
8. Té algun límit l’adaptació? Adaptar-nos fins quan i per quant?

Per poder fer una anàlisi fina del discurs, la metodologia de treball va implicar la gravació de les sessions, prèvia autorització dels participants. El contingut de la gravació, que es tracten de forma agregada i anònima, s’utilitzen per enriquir amb la reproducció de frases literals el document de síntesi que presentem a continuació.

Les 6 hores totals de gravacions (2 hores per conca) s’ha transcrit completament (uns 60 folis) i formen part d’un altre document intern, complementari a aquest informe.

A continuació presentem els resultats del buidatge dels debats de la Conca de la Muga.

4. Assistents

PARTICIPANTS

NOM DE LA PERSONA	ENTITAT	AMBIT AL QUE REPRESENTA A LA MESA
Sergi Romero	Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà	Espais Naturals
Àlícia Herrera	Consell Comarcal Alt Empordà	Administració
David Pavón	Universitat de Girona	Universitat / Recerca
Xavier Vizcaíno	IAEDEN (Salvem l'Empordà)	Conservacionista / Ambientalista
Joan Dalmau	Cooperativa Agrícola de Castelló d'Empúries	Agricultura
Pere Planes / Pere Salleres	Comunitat de Regants de la Muga	Comunitat de Regants
Joan Itxart	Ajuntament de Peralada	Usos i demandes
Estel Turbau	Consorti Salines-Bassegoda	Serveis /Turisme

ORGANITZACIÓ

Gabriel Borràs	Oficina Catalana del Canvi Climàtic	Soci del LIFE MEDACC
Gemma Cantos	Oficina Catalana del Canvi Climàtic	Soci del LIFE MEDACC
Eduard Pla	CREAF	Soci del LIFE MEDACC

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

Xavier Carbonell	ARC Mediació Ambiental	Conductor de la sessió
------------------	------------------------	------------------------

5. Resultats

Es presenten a continuació els resultats del debat del grup. En cursiva es reproduïxen literalment algunes frases que exemplifiquen les principals idees força debatudes.

5.1. La mirada més personal

A cop calent el tema del canvi climàtic els incomoda *“a mi quan em parlen de canvi climàtic penso: malament, ja la tenim liada”*.

Adaptar-se al canvi climàtic s'associa a:

- **Un camí irreversible cap a l'abisme: la pèrdua de control sobre l'empitjorament del medi.** Per a molts parlar de canvi climàtic els trasllada a un deteriorament descontrolat del medi que els neguiteja força:

“Quan parlem de canvi climàtic sempre és per anar a pitjor” ens diuen. *“Si les adaptacions fossin per redreçar la història molt bé però si només és per contenir-ho...”*
“Què hi podem fer nosaltres per evitar que no ploqui? (...) Des d'aquesta taula què podem fer per lluitar front això”

- **Noves oportunitats.** Com a contrapunt a l'anterior, paradoxalment, no s'ha d'oblidar que el canvi climàtic en algunes parts del planeta pot esdevenir una oportunitat:

“Estic pensant en Rússia i Canadà que tenen una colla d'hectàrees de tundra. Aquesta gent està dient, tan de bo faci sol, perquè podria semblar tot això que ara tinc glaçat”

Aquesta dimensió planetària del canvi, que es poden arribar a imaginar, és fa ingestible a l'escala local: *“No sé si nosaltres aquí podem fer alguna cosa”*

- **Confusió.** La idea d'adaptar-se es viu forçadament doncs contravé allò que d'una forma més intuïtiva esperem que de totes maneres succeirà: *“Buscar quina manera tenim nosaltres d'adaptar la natura a un canvi de la natura, a mi em confon (...) No sé ben bé perquè ens hem d'adaptar”*.

A ulls d'alguns, aquesta confusió s'identifica sovint amb la manca de dades prou contrastades i consistents que convertirien en irrefutable la necessitat d'adaptació.

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

“Quin serà el canvi climàtic, on arribarà aquest canvi? Tampoc ho sabem. No sé fins a quin punt estarem a l'alçada de poder preveure tot el que ens pot passar”

Aquest nivell de confusió i de que el fenomen és inabastable porta a alguns dels presents a manifestar que a nivell personal *“no val la pena implicar-se en l'adaptació”*.

“Sembla que ara plou més intensament. Que això és una tendència futura i sempre anirem així? Ni idea. Que això abans passava. Home, doncs sí...”

Un altre element de confusió pels participants és que, relacionat amb el tema del canvi climàtic, interactuen moltes variables. Per d'altres és incontestable: *“El canvi climàtic és transversal, ens afecta a tots i a tots els àmbits”*

- **Adaptar-se, un tema de cost-benefici.** Per altres, perdria sentit preocupar-se per l'adaptació sempre si al fer un balanç observem que les *“accions que puguis fer per minvar els efectes del canvi climàtic no compensen el beneficis que puguis tenir”*. Es cita per exemple el cas de l'huracà Katrina (Nova Orleans – EEUU), els efectes devastadors del qual s'atribueixen al canvi climàtic. Els sorprèn que s'han obstinat novament en refer una ciutat en una zona que és clarament inundable, ara i més encara en un futur proper.
- **Adaptar-se, fer un pas enrere.** Lligat amb la reflexió anterior del Katrina adaptar-se seria aturar-se un moment a repensar allò que estem fent, que traslladat a l'exemple que ens ocupa voldria dir: si aquesta zona de Nova Orleans en un futur continuarà tenint inundacions, el cost per fer unes estructures per evitar aquestes inundacions serà cada cop més elevat.. *“potser seria més intel·ligent retirar-se i donar pas a la natura”*
- **Fem tard: el canvi climàtic crea “sensació d'estrès i pressa”.** L'angoixa vindria del fet que després de tants anys de combatre el negacionisme i l'escepticisme de molts, ara finalment es reconeix que el canvi climàtic és un fet però aquest reconeixement arriba amb massa retard: *“Hem perdut uns anys, 20 anys o potser més de feina que es podia haver anat fent per tal d'aturar-ne les conseqüències”*.

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

- **¿Natural o provocat?** Tot i acceptant que el canvi climàtic és un fet, als regants els costa distingir que les manifestacions atribuïdes al canvi climàtic siguin significativament diferents als cicles naturals que es donen de sempre a la Mediterrània.

“Nosaltres estem aquí depenent d'un clima mediterrani i precisament el clima mediterrani ve a ser això, amb extrems, que ens anem d'èpoques molt plujoses a secades intenses”

Davant del dubte sobre si el fenomen es natural o provocat, alguns comenten que a més d'informar-se a través de les dades oficials, consulten altres fonts vinculades a corrents més crítiques sobre els efectes del canvi climàtic: *“També sóc molt aficionada a mirar blogs de l'altra banda, que atribueixen el canvi climàtic a altres coses (al Sol o al què sigui..)”*.

Ambdós factors debiliten el grau de convenciment sobre la gravetat i l'origen del fenomen. El debat que es manté al grup sobre el tema dels incendis n'és un bon exemple: *“és que al final ho atribuïm tot al canvi climàtic”* diuen alguns:

“Espècies invasores: canvi climàtic; neva: canvi climàtic!- Al 2012 hi va haver un incendi dels que sabem que cada 20 anys n'hi ha”

“No crec que un incendi formi part del canvi climàtic, perquè incendis sempre n'hi ha hagut”

Observant el debat, es veu clarament que és en les causes on es genera la confusió entre si un fenomen és natural o degut al canvi climàtic i provocat per l'acció humana, ja que efectivament d'incendis n'hi ha hagut sempre. Pocs fan la connexió o veuen que el canvi climàtic estigui entre les causes principals que incrementen actualment el risc d'incendis (degut a l'increment de sequeres, de períodes ventosos o de fenòmens extrems...) *“En un clima mediterrani és quelcom natural, però hem de començar a fer-nos a la idea de que aquests incendis seran cada cop més freqüents, cada cop més intensos i fora de temporada. I això sí que ens ho explica el canvi climàtic”* afirmen convençudes les entitats ambientals.

Per a elles no hi ha cap dubte de que el canvi climàtic és antropogènic. Atribueixen que la confusió generada sobre l'impacte real de les activitats humanes sobre el clima ve fomentada sobre tot per grups d'interès vinculats a determinats sectors productius. La seva impressió és que: *“Fins i tot s'han arribat a finançar a investigadors per a que diguin mentides i falsegin estudis”*.

- **Canvi climàtic i/o canvi d'usos del sòl.** Per una part important de la mesa pesa molt més per exemple el canvi en els usos del sòl: *“Pels meus avis era impensable que baixés el foc pel riu, perquè els meus avis tenien el riu nets i el foc no cremava”*. D'una manera més espontània i en unes altres paraules es diuen *“Jo, molts d'aquests aspectes relacionats amb el canvi*

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

climàtic els atribueixo a la gent que estem ara. (...) Mai a la història de l'Alt Empordà hem estat tanta gent. Mai a la història del planeta hem estat tanta gent”.

En una línia semblant el representant de la Cooperativa ens recorda que un aspecte molt important, sinèrgic als efectes del canvi climàtic és l'abandonament del territori. S'entén molt bé en el cas dels incendis. Si el canvi climàtic pot agreujar el risc d'incendis, l'escenari serà encara més dramàtic si no hi ha gent al territori que gestioni els boscos i les pastures:

“La presència de masos habitats és un factor determinant pel territori: per incendis, per l'aigua, per la conservació del territori, perquè la massa forestal no vagi en augment...”

S'obre per tant novament la reflexió de fins a quin punt aquest element de canvi climàtic és independent o no de la resta de variables i d'allò que atribuïm al canvi climàtic o a d'altres tendències.

- **Pèrdua de la resiliència dels ecosistemes.** El debat de l'apartat anterior té molta més importància del que sembla. Naturalitzar els episodis excepcionals com ara un incendi comporta implícitament que els ecosistemes tenen dinàmiques pròpies de regeneració que integren la ocurrencia periòdica d'un determinat fenomen i per tant gairebé no caldria ni actuar amb mesures adaptatives.

En canvi, si a conseqüència del canvi climàtic es confirma un previsible augment de la freqüència dels incendis la capacitat de recuperació de l'ecosistema es debilita i ens caldrà acompanyar amb mesures actives .

“Quan superes la normalitat de freqüència i intensitat dels incendis, la capacitat de recuperació d'aquell ecosistema es va debilitant i aquell ecosistema es va empobrint, i això ho hem d'assumir”

- **Prioritzar la mitigació per sobre l'adaptació.** A les entitats ambientals els preocupa que al parlar d'adaptació ens oblidem d'una altra estratègia que ells consideren fonamental en els propers 30 o 40 anys i que són les accions dirigides a la mitigació, per frenar el canvi climàtic al màxim i per a què els efectes siguin el menys perjudicials possible: *“Si només es prioritza 100% l'adaptació, estem admetent la derrota: no hi ha res a fer front el canvi climàtic”.*

Per ells treballar en la línia de reforçar la mitigació és en principi una opció menys costosa ja que redueix l'abast de les mesures adaptatives que s'haurien de posar en marxa en tant que es rebaixen els nivells d'impacte: *“Si fem els deures sembla ser que podrem aturar la pujada global de la temperatura per sota els 2 graus”.*

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

Més gent del grup és partidària de que treballant sobre tot en clau precautòria (com ara els incendis) aconseguiríem que les conseqüències del canvi no fossin tant devastadores: *“Voldríem fer més precaució i no haver de solucionar problemes passats”*.

- **Manca de solidaritat inter-generacional.** Un dels elements desmobilitzadors en la implementació de mesures adaptatives és la dimensió temporal del fenomen del canvi climàtic. Els canvis esdevindran a llarg termini i en aquest sentit *“probablement nosaltres no patirem gaire”*. Ara bé els problemes els començaran a trobar els nostres fills i els nostres nets *“les futures generacions es trobaran un panorama desolador, realment desolador, que fins i tot pot provocar el col·lapse de la civilització i planetari. Això és el que diuen els científics...”*

En aquests sentit es proposa que qualsevol estratègia d'adaptació el que ha de fer és pensar sobretot en les futures generacions i preparar-les a elles: *“Nosaltres posarem els ciments, però la feina la tindran ells”*.

- **Amnèsia.** Alguns tenen la sensació de que la gent es preocupa del canvi climàtic i de posar fil a l'agulla amb mesures adaptatives en el moment en el que ocorren les catàstrofes. Ens recordem de Sant Pere quan no plou, diria la dita popular.

Davant de fets excepcionals: *“Tothom diu sí, haurem de canviar-ho (...) i al cap de 5 anys ja ningú ho canvia.(...) Jo anava a fer plans d'emergència de neu aquests anys que no nevava i els Ajuntaments em deien, au va que aquí no neva (...) S'havia perdut la memòria”*.

- **Asincronia amb els ritmes marcats pels cicles electorals.** Relacionat amb l'anterior, a nivell de polítiques públiques s'insinua que l'interès real per canviar les coses, que en les mesures adaptatives exigiria compromisos de llarga durada, es desdibuixa força amb la mirada a curt termini que imposen els cicles electorals.
- **Implementar mesures localment.** Més enllà del que s'estableixi a nivell de protocols internacionals i grans acords mundials, el món local és un actor privilegiat per activar múltiples accions en clau de mitigació i d'adaptació que tinguin a veure amb l'estalvi energètic o l'estalvi d'aigua. *“Nosaltres a nivell local ja estem fent coses”*.
- **Confiança en la capacitat de reacció de la natura, desconfiança en el paper de la espècie humana.** Quan parlem d'adaptació al canvi climàtic, el que més preocupa en el discurs dels membres del grup és la supervivència de l'espècie humana en un entorn imprevisiblement

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

canviant, perquè consideren que la natura d'alguna manera se'n sortirà, com se'n ha sortit tantes vegades:

“Si hi ha un daltabaix a nivell de natura, la natura se'n tornarà a sortir, l'únic problema és que trigarà uns 100 ó 150 milions d'anys i pel camí els humans ho passarem malament perquè haurem de viure en un planeta on poden haver desaparegut la meitat de les espècies”

El problema serà doncs per les persones que s'hauran d'adaptar a viure en un planeta més pobre, en un planeta en crisi ambiental. Però, tot i la resiliència de la natura, les espècies tampoc ho tindran fàcil ja que s'hauran d'adaptar a un canvi molt més ràpid i sobtat al que evolutivament ha donat origen a les espècies.

En relació a com s'han arribat a convèncer de la necessitat d'adaptar-se al canvi climàtic ens expliquen:

- **Un canvi manifestament visible.** El convenciment de que cal adaptar-se al canvi climàtic (o de que hi ha un canvi climàtic) ve de la pròpia experiència, no els ho ha d'explicar ningú: *“No és un tema de que jo puc apreciar... No. S'ha fet un tractament estadístic i hi ha diferències significatives”*.

És el cas del Parc Natural del Aiguamolls on han detectat per exemple un canvi en les migracions i la presència de les papallones diürnes. Després d'un seguiment de més de 30 anys poden afirmar que:

“Hi ha unes espècies més típiques del Sud d'Espanya, de la Península que estan arribant aquí, i al contrari, espècies que estaven en el seu límit de distribució de la part més al nord han migrat cap a altres zones”

Semblantment, en el cas del Consorci Salines-Bassegoda, a la capçalera de la Muga han observat canvis en el comportament d'espècies invasores.

També els agricultors des d'una perspectiva històrica i en base a observacions directes referenciades a fites que tenen en els camps, constaten canvis en les dinàmiques fluvials i els dipòsits de sediments a les seves terres.

També algú recorda que *“des que s'ha començat a sentir això del canvi climàtic ha passat una cosa molt curiosa: el Rec Sirvent avui dia fa de vehicle d'intrusió salina cap a l'interior i això abans –ho he preguntat a la gent gran– no passava”(...*) He pensat que deu ser el canvi

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

climàtic perquè el mar puja, tal i com ens explica en Joan Pasqual de Blanes. Com a pagès també té la sensació de que l'estiu comença més tard i es fa més llarg per la cua.

“Als recs no hi corre aigua. (...) en els recs a prop de casa la gent del poble anava a pescar-hi anguiles. Això ho hem de posar a la memòria històrica, això s'ha acabat! Ullals al mig del camp que brollava aigua, això ha desaparegut!”

També les entitats ecologistes estan convençudes de que ens estan arribant senyals evidents del canvi, tant a nivell local, a voltes més imperceptibles o menys vistoses, com sobretot a nivell planetari: desplaçament de tot el permafrost, desglaços, la progressiva desaparició de Tuvalu, etc. *“Senyals n'hi ha, hi ha senyals per tot arreu”*

Curiosament a escala local, a vegades són justament aquest fenòmens planetaris, més espectaculars els que convencen a la gent de que el canvi climàtic és un fet: *“Una de les imatges que més m'impacten és que cada dos per tres surt a la televisió aquells grans blocs de gel que es desfan i cauen dins del mar. I allò és canvi climàtic. Jo tinc aquesta percepció”*.

En aquest sentit des de les mateixes entitats es vol revaloritzar l'esforç que s'està fent des del món científic per donar consistència a totes aquestes proves. *“Els científics són els que ens han avançat per la dreta i per l'esquerra i els que realment estan aixecant les banderes per avisar-nos de que això és seriós (...) i va més ràpid del que pensàvem”*

Malgrat tot la valoració sobre la visibilitat dels efectes del canvi climàtic dins del grup és desigual. Fent el contrapunt altres actors comenten que no han detectat canvis significatius, per exemple en un tema tant mediàtic com ara els incendis forestals (en el cas de l'Empordà), en canvi tenen la sensació de que plou més del normal o si més no que la intensitat de la pluja és molt més alta que anys enrere.

- **Adaptar-se de grat o per força.** Partint d'una desconfiança absoluta en el sentit comú de la nostra societat, per alguns, més enllà de que amb el temps s'incrementi la sensibilitat i el coneixement de les persones sobre el canvi climàtic, el principal motor de l'adaptació serà de caràcter imperatiu: *“Ens hem d'adaptar per nassos”*

No confien gaire en la capacitat de reacció dels humans: *“Confiem realment amb el ser humà? Jo sóc escèptic.(...) I si no mireu el comportament de l'economia ara que el preu del petroli ha baixat tant”*.

- **Adaptacions oportunistes.** En el cas de gestors d'entitats locals com ara el Consell Comarcal, el tema de l'adaptació al canvi climàtic –independentment del grau de convenciment– es

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

veu com una oportunitat per obtenir finançament: *“Val la pena ficar-se en temes de canvi climàtic perquè t'arriben subvencions”*.

Altres, justament dubten de l'eficàcia d' aconseguir resultats reals i amb impacte pel territori quan prevalen massa els criteris més d'oportunitat (*“apuntar-se al carro per aconseguir uns fons”*) que de convenciment.

- **A contracorrent: la percepció generalitzada és que el canvi climàtic té poc impacte real en la vida quotidiana.** Aquest aspecte no ajuda alhora d'implementar mesures d'adaptació *“Encara falta que una part (important) de la societat ho entengui o que realment ho vegi de la mateixa manera”*

En aquest sentit s'apunta de que el factor educatiu és clau: *“L'educació és clau (...) perquè la gent que ve al darrera nostre, els nostres fills i néts vagin per un camí més equilibrat i sostenible”*

- **“L'administració hauria d'agafar més compromís”.** A ulls d'alguns membres de la mesa manca un major compromís amb la sostenibilitat que mostri un convenciment ferm de les administracions. Reconeixent que no es fàcil gestionar la pressió que té l'administració de part de l'economia i dels mercats, se li reclama que implementi polítiques públiques a llarg termini coherents amb aquest nou escenari de canvi climàtic: *“Hem de créixer, però fins a un punt”*.

També es consideren incoherents amb el reconeixement del canvi climàtic algunes polítiques públiques de les administracions. En agricultura per exemple es critica l'ajut econòmic que reben alguns cultius molt exigents en aigua.

“Amb tots els esforços que podem fer en matèria de mitigació en els menjarem per una altra banda perquè les directrius de la política agrària (...) encara no ho hauran incorporat”

Per últim se li reclama a l'administració que per aquest temes de canvi climàtic desenvolupi programes menys genèrics i més adaptats a lloc concrets: *“Segurament el que apliquéssim aquí a la Muga l'altra banda del Ter no valdria”*

5.2. La part més operativa

En relació a com el canvi climàtic condiona el dia a dia de l'activitat professional dels membres de la Mesa ens comenten:

- **Condiciona transversalment la planificació del Consell Comarcal.** En la part més operativa les entitats locals incorporen el tema de l'adaptació a través d'instruments com ara el Pla d'Adaptació de la Comarca al Canvi Climàtic: *"A partir d'aquí vam adaptar totes les demés planificacions a les projeccions climàtiques de futur que podrien passar a l'Alt Empordà"*. També hi ajuda en aquest cas la creació de l'Agència Comarcal de l'Energia. A ulls de la tècnica la implementació d'aquests dos instruments de planificació i gestió són la prova de què el canvi climàtic està tenint impacte en el dia a dia de les administracions.
- **Implementació de mesures preventives als Ajuntaments.** Els Ajuntaments expressen amb orgull que des de fa temps estan prenent mesures preventives sobretot en l'àmbit energètic de cara a disminuir les emissions i des de l'àmbit educatiu (escoles verdes):

"Des dels Ajuntaments ens ho creiem molt això del canvi climàtic.(...) Fem el què podem, evidentment"

- **Els mateixos problemes amb altres noms.** Una altra cosa és que tot plegat es relativitzi una mica, ja que la impressió per part d'alguns tècnics encarregats d'implementar les mesures és d'un cert escepticisme: *"Al final els problemes són els mateixos, amb canvi climàtic o sense"*

És veritat que en les explicacions més detallades de mesures que es donen des de les entitats locals no queda del tot clar si el motor últim és sobretot un objectiu de millora del servei i estalvi del recurs (energètic, aigua, etc.) o té una connexió directa amb la seva preocupació per adaptar-se al canvi climàtic.

- **L'adaptació al canvi climàtic integrada en la quotidianitat de les pràctiques agràries.** Els agricultors es veuen a ells mateixos fent tradicionalment gestió adaptativa. Els canvis de conreu s'ajusten a les majors o menors disponibilitats d'aigua i al microclima de cada indret sense pensar en el canvi climàtic. El motor, és sobretot econòmic *"Cada pagès fa el cultiu en funció de les seves necessitats econòmiques"*

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

- **Si assumim la relació causa-efecte: llavors sí que té implicacions en la gestió diària.** En aquest moment del debat, a força membres de la mesa encara els costa de reconèixer d'una manera clara la relació causal directe entre els fenòmens que observen (disponibilitat menor d'aigua, etc.) i el canvi climàtic. Superada aquesta barrera i en el moment que es sustenta aquesta relació causal, entenen que llavors sí que l'adaptació al canvi climàtic els condiciona la gestió diària i a llarg termini.

Per exemple pel cas del Parc Natural del Aiguamolls:

“La qüestió és realment si el tema de les secades ho atribuïm al canvi climàtic. Nosaltres sospitem que sí, que el canvi climàtic està provocant moments de molta pluja, moments de molta secada prolongats. Evidentment que ens afecta al Parc Natural en el dia a dia”

- **La Comunitat d'Usuaris de l'aqüífer de la Muga: també és una mesura adaptativa.** Si acceptem que degut al canvi climàtic s'estan produint canvis significatius en la menor disponibilitat d'aigua i pèrdua de qualitat del recurs (l'aigua s'està salinitzant), mesures orientades a la millora de la governança, com pot ser la creació d'una Comunitat d'Usuaris de l'Aqüífer, són una resposta prou operativa a la voluntat de la societat local d'adaptar-se al canvi climàtic, des d'una gestió col·laborativa, intentant consensuar mirades i fent propostes conjuntes per fer front als moments més conflictius.

“Permetria fer un seguiment més exhaustiu i planificar conreus... (...) per exemple potenciant conreus que demanen menys aigua”

- **Condicionat al finançament..** Des d'una mirada operativa es considera que encara que sigui un concepte sobre el que algunes entitats no hi estiguin treballant directament aviat per a molts es convertirà ben segur en una línia de treball, condicionada al finançament i a la participació en programes europeus.
- **Fort alineament amb accions que ja es venen desenvolupant.** D'alguna manera es constata que moltes de les accions que promouen la sostenibilitat desenvolupades fins ara per algunes entitats locals o el Consorci, per exemple incorporen l'escenari del canvi climàtic .

“Les accions que anem fent, dels projectes que tenim, van directes a algunes de les problemàtiques que comporta el canvi climàtic”

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

Es refereix per exemple a accions que es podrien considerar mesures adaptatives com ara les orientades a evitar el despoblament, a temes d'eficiència energètica o les de gestió forestal a través de la promoció del consum de biomassa forestal primària.

Altres mesures relacionades amb la dinamització turística i econòmica amb criteris de sostenibilitat són més discutides a la mesa, especialment la relativa a la gestió de la cota de la làmina d'aigua del pantà de Darnius Boadella que ha d'atendre tant a demandes recreatives com de consum d'aigua de reg.

- **Lluitar per l'equitat ambiental i un canvi del model energètic.** Les entitats ambientalistes incorporen el tema de l'adaptació al canvi climàtic en clau de lluita contra els oligopolis, especialment els energètics, clarament despreocupats pel futur de la humanitat i del planeta. Ens parlen de:

“Contribuir a reduir el consum energètic, substituir la producció energètica per fonts renovables i netes i democratitzar l'accés a l'energia (...) El no a la MATT intenta contrarestar el creixement abusiu del consum energètic i anar cap a tendències més decreixentistes”

Darrera aquest lluita hi ha tot una voluntat de *“reflexionar sobre un model, que és el que fins ara hem cregut que ens porta a la felicitat, que és el del creixement perpetu, una utopia, impossible en un planeta limitat”*.

- **Acceptant el “sobrecost”.** En el model econòmic actual no s'estan internalitzant tots els costos ambientals i del cycle de vida dels productes. Sovint ens trobem que l'accés a les millors tecnologies disponibles, en principi més respectuoses amb el medi ambient i adaptades al canvi climàtic, suposen un sobrecost al consumidor, que si pot se l'estalvia:

“Sí que es fa alguna cosa, el què passa és que t'has de rascar la butxaca (...) Després també està per comprovar si això és realment eficient”

- **Aplicant criteris a conveniència.** Alguns també alerten de que el tema de l'adaptació al canvi climàtic s'utilitza com a estratègia per a convèncer de la bondat d'algunes propostes, que serien si més no discutibles.

“La concentració parcel·lària es justificava entre d'altres amb un argument de canvi climàtic, perquè deien que afavoria la reducció dels transport perquè les parcel·les estarien més concentrades, s'estalviaria combustible, però potser això (...) té uns efectes no volguts que

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

*se'ns mengen el què podem avançar per una altra banda, en pèrdua de patró territorial,
pèrdua del propi paisatge, del territori, etc."*

Sobre com gestionar la incertesa de les projeccions futures del clima ens proposen:

- **"És difícil establir escenaris sobre com es comportaran determinades variables"**. Aquesta dificultat s'agreuja si *"encara volem afinar a un territori a una escala molt específica"*.
- **La incertesa és un element paralitzant en la presa de decisions.** A l'empara del desconeixement precís del què passarà es deixen de prendre decisions en la bona direcció. Es suggereix que una bona manera de fer reaccionar a la gent és provocant algun exercici que els traslladi a un escenari no massa llunyà.

"Si d'aquí 200 anys tenim que la cota del mar puja entre 27 i 70 m a l'Empordà, fem un plànol de la comarca, comencem a mirar cotes i ens farem una idea de com canviarà tot. I a partir d'aquí pensem si ens preocupa o no el que passarà als nostres néts i besnéts."

- **Parlem-ne.** Un altre suggeriment per a gestionar adaptativament els recursos en aquest escenari de canvi climàtic és el de parlar amb tota la gent de la conca per valorar progressivament els diferents escenaris que vagin sorgint.
- **Tendències clares, magnituds incertes.** En alguns casos, tot i el marge que hi pot haver en la magnitud del desenllaç final, es considera que no és tanta la incertesa sobre el què passarà i que difícilment s'invertiran les tendències que vénen constatant els estudis científics.

"En la meva opinió, d'aquí 50 o 60 anys, si tot continua així, i pels paràmetres que tenim no crec que hagi de canviar gaire, ens quedarem pràcticament sense Parc dels Aiguamolls de l'Empordà"

Tal i com s'explica el fenomen, es dedueix una certa resignació i assumpció d'allò què passarà sense que s'aportin mesures clares per revertir les previsions. El membres de la mesa aprofiten per recordar com eren de diferents els aiguamolls abans i accepten amb certa normalitat, per comparativa amb el passat, que el paisatge irremediablement canviarà.

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

- **Reforçar el paper de l'administració.** En aquest escenari d'incertesa, des d'una certa impotència (*"què podem fer nosaltres per evitar que desapareguin els aiguamolls?"*), se li demana un paper més actiu a l'Administració: *"l'únic que ho pot evitar una mica tot això és l'administració"* que se li demana sigui més propera al territori.
- **La desconexió de la natura augmenta la sensació d'incertesa.** Alguns consideren que aquesta sensació d'incertesa s'agreuja pel fet de que la majoria de persones *"hem perdut la percepció de com estava la natura abans"*.

S'explica com si aquesta desconexió de la natura hagi provocat una pèrdua de memòria de com eren els entorns naturals abans i com es comportaven. És com si haguéssim perdut defenses i immunitat i ens passessin a semblar excepcionals fenòmens als que estàvem acostumats de petits (les mugades per exemple).

"Quan venia la Muga, sobretot les zones baixes, tothom tremolava. Quan es trencava el rec del Mas d'Andorra: tot inundat (...) tot això ara ens queda lluny..."

- **Recuperant solucions plantejades en la planificació sectorial.** Per gestionar la incertesa es proposa recuperar mesures de la planificació sectorial que poden aportar solucions creatives alineades amb el fenomen de l'adaptació. En el cas de l'aigua, per exemple en els PHC es plantejava com a possible solució en moments de manca de garantia la compra de drets de rec a la pagesia.

"Si aquesta tendència lligada al canvi climàtic ens remetés a unes situacions molt extremes, aquestes possibles solucions que fins ara han quedat només sobre el paper, podrien arribar a posar-se damunt la taula?"

En una línia semblant es parla de les accions incloses en la majoria de Plans d'acció Local de les Agendes 21. D'haver-les posat en marxa ja s'haguessin implementat de retruc mesures amb potencial mitigador o adaptatiu.

5.3. A futurs

¿Per on passa principalment l'adaptació al canvi climàtic a la conca de la Muga?:

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

- **El futur de la Muga passa per la gestió adaptativa.** Tot i que s'apunten escenaris tendencials alguns insisteixen en que *“costa saber com ens hem d'adaptar si no sabem què pot passar”*. Tot i que es fixi una planificació i un cert full de ruta, és esperable que *“l'haurem de canviar i ens anirem adaptant”*.
- **Dubtes recurrents.** Pensant en el futur, revenen els dubtes inicials que s'han plantejat a l'inici del debat a la mesa. Així els regants ens comenten: *“Jo no tinc clar que hi hagi menys aigua, el que sí que sembla que els períodes estivals, respecte als períodes de pluja seran més grans. D'aigua potser en baixarà la mateixa però baixarà més concentrada”*.

Si es confirma aquesta tendència, l'adaptació al canvi climàtic segons els regants passaria sobre tot per preveure més infraestructures de regulació de l'aigua i per garantir el subministrament regular. També els sembla lògic que en un futur els caldria evitar de construir en zones inundables.

- **Planificar a llarg termini quan s'estabilitzin els dents de serra.** *“Hauríem de planificar quasi a 300 o 400 anys vista”*. Alguns pensen que durant els propers 100-200 anys anirem una mica bojos i molts fenòmens tindran un comportament de dents de serra (*“tindrem un estiu fresc i plujós i de cop i volta el següent el tindrem sec i calorós”*). Per això ens recomanen planificar més enllà d'aquest període, ja que curiosament pensen que llavors les tendències s'estabilitzaran i seran més clares: *“I llavors direm: bé a partir d'ara ja sabem quina temperatura farà a l'estiu i a l'hivern. Però trigarem”*.
- **Planificar tenint en compte el pitjor dels escenaris.** *“Jo crec molt en la planificació com un instrument d'adaptació i sobretot de preveure i evitar riscos majors”* i proposen que s'estableixin uns llindars en base a les previsions més pessimistes de disponibilitat dels recursos: *“En l'escenari pitjor, en el que el recurs sigui mínim, com hem d'actuar?”* Si no ho fem amb aquest criteri no podrem anticipar els moments de tensió en la gestió dels recursos.
- **Esperança en la llum que aportaran universitats i centres de recerca.** Davant la incertesa alguns confien que les universitats i centres de recerca amb la seva tasca ajudaran a aclarir incògnites i concretar amb més precisió el què passarà: *“Penso jo, no ho sé, si els que esteu a la Universitat sou capaços de dir: podreu plantar això, en aquestes èpoques de l'any i disposar d'aquesta aigua. Feina, eh?”*

Grup de Discussió de la Conca de la Muga

- **Major conscienciació de les generacions que pugem.** *“Que les generacions que ara van pujant, d’una manera molt més assumida vagin considerant que el canvi climàtic és una cosa que està aquí”.* Aquest aspecte es considera fonamental ja que es constata que si ja resulta prou complicat adaptar-se a l’ocurrència de grans episodis d’incendis o d’inundacions que són més o menys recurrents, previsiblement ha de resultar més complicat *“interioritzar el que representa el canvi climàtic, ja que és una qüestió més abstracta, més difícil d’acotar, més hipotètica”.*
- **Ordenant el territori col·laborativament amb la societat civil organitzada de la conca.** Per alguns *“la Muga hauria de ser el termòmetre de creixement del territori”* a través d’un diàleg permanent previ a qualsevol decisió entre l’administració i la societat civil organitzada. *“Qualsevol replanteig del model de creixement només es pot debatre i decidir amb administracions i societat civil organitzada”.*